

Nagyzerzű János

(Székely népmesék)

Az ördögispán

V alahol az Érmelléken élt egy kövér földesúr, éppen olyan kövér feleségével. A kövér földesúrék annyira nyúzták a cselédeket, hogy év végére mindnyájuknak felkopott az álluk. Még az ispánok is rendre megszöktek tőlük. Minden esztendőben kettő is volt, ha több nem. Egy teremtett lélek sem állta ki a kegyetlen földesúrékat.

Egyszer a földesúr kint járt a pusztában. Nagyon pocsék idő volt. Esett-fútt. Mire bekerült a majorba, nagyon el volt fáradva, Akkor se volt ispánja. Nagyon kifáradt a földesúr. Hajigálózott a mérges szavakkal, s azt mondta, hogy bárcsak jelentkezne valaki ispánnak, nem bánna már, ha maga az ördög fia volna is. Mikor ezt kimondta, abban a percben a füstös kandallóból kiugrik egy furfangos, furcsa kis alak. Elébe állott az úrnak. Az úr megijedt, de nagy hangon rákiáltott:

– Ki vagy te, hé?!

– Az ördög vagyok! – szólt a jövevény.

– Mit keresel itt?

– Ispánságot – mondta –, te hívtál engemet, hát itt vagyok.

– Jó – mondta kényszeredetten a földesúr –, hanem értesz a gazdálkodáshoz, hallod-e?

– Majd meglátod! – nyugtatta meg az ördög. – Jobban se kell!

– Jól van – mondotta a földesúr. Odagondolt, hogy majd megugratja ezt a kis fenekedő alakot. És hogy egész legyen a tréfa, mindjárt megkérdezte:

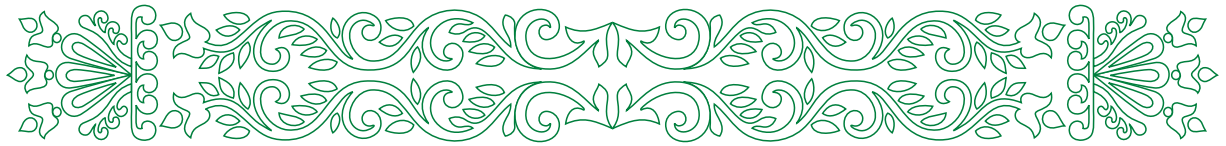
– Hallod-e, aztán mit kérsz a szolgálatért?

– Én nem kérek sokat – szerénykedett az ördög –, mindössze annyit, vagy csak azt, amit jobbágyaid tiszta szívből ajánlanak.

Ebben megegyeztek.

Hát jól van, másnap reggel kimennek a gazdaságba.

Az ispán figyelmeztette az urat, hogy itt most ő parancsol, és az ő dolgába senki bele ne szóljon. Hát amint elkezdődik a munka, az úr ugyancsak ütni-vernü kezdi a jobbágyokat. De elébe állott az ispán:

– Ezt meg ne lássam többé. Te még korbácsolod, aki dolgozik? Kinek van kedve a munkához, ha ütök? Hallod, ezek a te kenyeredet keresik itt!

A földesúr meg volt rökönyödve, de utóbb beletört a változtathatatlanba. Csakhamar rájött, hogy nem jó az ispánnal ujjat húzni.

Hát jól van. Telt-múlt az idő. Az ispánt nagyon megszerette a cselédség. Emberségesen bánt velük, meg aztán, amikor bérkimérés volt, az új ispán tisztességgel kimérte bérüket: ennyi búza, ennyi árpa, ennyi tengeri, ami és amennyi járt. Bezzeg a földesúr mindig megrövidítette őket, lehúzott a bérből. Most is úgy akarta, de ott állt az ispán, és azt mondta:

– Ami a cselédeké, azt mérd ki. Megdolgoztak érte látástól vakulásig.

No, ezen aztán össze is zördültek. A földesúr azt mondta, hogy a cseléd az cseléd, és elégedjék meg azzal, amit adnak neki. Az ispán pedig ne beszéljen az ő keze alá.

Az ám, csak hogy ebben a pillanatban hét araszt nőtt az ispán, és rámorogott a földesúrra:

– Hallod-e, te nekem fölmondasz? Jó! Elmegyek, de nem egyedül. Velem jössz, bitang!

Megszeppent a földesúr, és nem mert szólani.

Hát jól van. Letelt egy esztendő. A cselédségnek megjavult a sora. Dolgoztak, s mindenkinek megvolt a legszükségesebbje. Nem hiába fáradtak. Vidám volt az egész nagy puszta. Ugyancsak elszontyolodtak, mikor hallották, hogy az ispán készül továbbállni. Pedig hiába. Egy esztendőre szegődött. Rimánkodtak neki, hogy maradjon még. De ő csak verte a készülőt, elébe állt a földesúrnak, és így szólt:

– No, uram, kitélt az esztendőm, nem maradok tovább. Látod, a gazdagság felvirult, a cselédek lelkiismeretesen végzik a dolgukat. Most már nekem is meg kell kapnom a béremet. Menjünk, nézzük meg, mit ajánlanak nekem a te jobbágyaid.

– Nincs azoknak vagyonuk – nevetett a földesúr. – Ugyan mit ajánlhatnának neked?

– No, majd kitetszik az! – mondta az ispán.

A földesúr megint csak nevetett. Azt gondolta a jámbor, hogy egész éven át ingyen ispánja volt. Node hát elindultak a faluba. Mikor a falu elején jártak, egy apa veszekedett a fiával.

Küldte volna, hogy az eltévedt juhokat keresse meg. De mivel a háznál sütés volt, azt mondta a gyerek, hogy addig nem megyen, míg ki nem sül egy kis útravaló cipó. Haragjában azt mondja az ember a fiának:

– Hejnye, hogy az ördög vigyen el!

Akkor mondja az úr:

– No, ispán, ezt neked ajánlották. Ez már a tiéd. Vigyed.

– Hogy gondolod – mondja az ördög –, hogy egy édesapa a saját gyereket tiszta szívből ajánlja az ördögnek? Tudhatnád, hogy egy édesapa ezt nem teszi. Mondtam az elején, hogy nekem olyan valami kell, amit tiszta szívből ajánlanak.

– Akkor felkopik az állad – nevetett a földesúr –, mert neked tiszta szívből nem adnak semmit.

Ballagnak a falu közepe felé. Hát amint a falu közepére érnek, egy anya veszekedett felnőtt leányával. Ugyancsak mocskolta, mert nem adott neki vizet. Azt mondta az asszony:

– Hát mégse mentél el a kútra?

– Nem, mert dolgom volt eddig – mondta a leány.

– No, hogy az ördög vigyen el téged! – kiáltott rá bosszúsan.

– Hallod? – kurjant a földesúr. – Ez már megint neked van ajánlva. Ezt már viheted. Ezzel csak meg lehetsz elégedve.

– Hogy gondolkozol, uram – így vissza az ispán –, ez nem szívből fakadt kívánság volt. Azt ne hidd, hogy egy édesanya saját tulajdon leányát az ördögnek szánja.

– No, akkor úgy látom, éhkoppon maradsz – nevetett a földesúr. – Most már mindjárt kiérünk a faluból. Mire vársz hát?

– Végén cserdül az ostor, uram – vigyorgott az ördög.

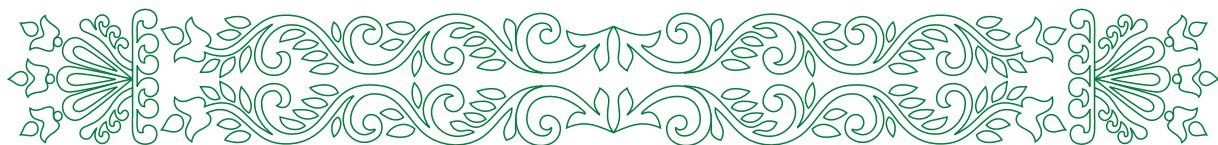
Hát mikor a falu szélére érnek, az utolsó háznál ott játszadozott két kislány a ház végénél. A két kislány figyelmes lett a nagy beszédre. Hát látják, hogy a vastag földesúr jön. Erre, mint aki tűzbe lépett, fölugrott a két kislány, és visítva szaladtak be anyjukhoz:

– Jaj, édesanyám, jön az istentelen földesúr!

Erre a szegény asszony kiszalad a ház végéhez, és elkiáltja magát:

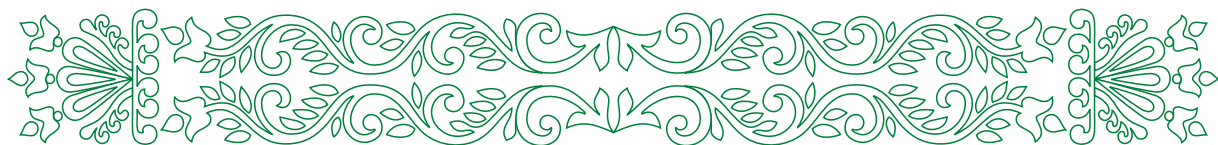
– Itt jön ez az istentelen, ez az embernyúzó, hogy az ördög vinné el tüstént vastag, lusta feleségével együtt!

– Hallod-e uram? – rikkant az ispán, és ismét nőtt vagy hét araszt
– Hallom – mondta fanyarul a földesúr –, de ez nem szívből jött.
– De bizony – erősítette az ördög. – Tudom, megkérdezhetném az egész falut. Gyere csak velem, pokol pozdorjája!

Kapta, s azon nyomban összehurkolta a földesurat, vállára hajította, bevitte a kastélyba. Ott lelökte egy sötét pincébe. Akkor kidoboltatta, hogy az egész falu népe jöjjön a tetthelyre, és hozzon magával zsákot. Úgy is lett. Jött a temérdek nép. Az ispán meg széjjelmérte a szívtelen földesúr minden gabonáját, ezüstjét és aranyát, és minden kincsét. Aztán búcsúzásul három bukfencet vetett, és felkapta a gonosz földesurat meg szívtelen feleségét, és elvitte őket a pokolba. A kastélyt meg szerteszét rúgta. Hogy így volt-e, ki tudja. Nekem Domokos János bácsi mesélte, az pedig szavahihető ember.

Tartalom

Az erős legény meg a napnál szebb királylány (Érmelléki mese)	5
Az ördögispán (Érmelléki mese)	13
A véka, a kolbász meg a bot (Érmelléki mese)	18
Sulyom Peti (Érmelléki mese)	22
Rossz Matykó (Érmelléki mese)	29
A pórul járt gazdag ember (Érmelléki mese)	33
Az özvegyasszony fia, aki aranyhajú lányt vett feleségül (Csángó mese)	37
A szegény ember és a naplopó (Érmelléki mese)	42
Az okos macska (Malozsavölgyi mese)	49
Vert viszi a veretlent (Malozsavölgyi mese)	56
A hétfejű sárkány és a szegény ember (Malozsavölgyi mese)	62
Istvánka elment szolgálni (Csángó mese)	69
Nagyerejű Palkó (Csángó mese)	73
A talált fiú (Csángó mese)	77
A csodálatos furulya (Csángó mese)	82
Furfangos Márton (Csángó mese)	87
A három csángó esete a püspökkel (Csángó mese)	92
Hogyan lett Ambrusból bíró (Csángó mese)	95
A király bolondja (Csángó mese)	100
A kenyér ereje (Csángó mese)	103
Nagyerejű János (Csángó mese)	106